

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน

ของ นายบุญส่ง กุลบุปผา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๕๗

เรื่องพิจารณาที่ ๒๘/๒๕๕๗

วันที่ ๒๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

ประเด็นวินิจฉัย

การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ความเห็น

ประเด็นแรก จะได้วินิจฉัยว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ มิได้กระทำเป็นวันเดียวทั่วราชอาณาจักร ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๐๘ หรือไม่

เห็นว่า บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่

การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวันแต่ไม่เกินหกสิบวัน นับแต่วันยุบสภาผู้แทนราษฎรและวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

การยุบสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน”

เห็นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ วรรคสอง ที่บัญญัติให้ต้องกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปไว้ในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรนั้น ก็เพื่อเร่งรัดให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาลใหม่มาทำหน้าที่โดยเร็ว เพื่อจะได้ดำเนินการบริหารประเทศตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญต่อไปเท่านั้น หาใช่บังคับเด็ดขาดไม่ เพราะหากเกิดเหตุสุดวิสัย หรือเหตุจำเป็นอย่างอื่นมาขัดขวางทำให้การจัดการเลือกตั้งทั่วไปตามกำหนดเดิมไม่อาจดำเนินการให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์

ของรัฐธรรมนูญได้ หรืออาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติ ความมั่นคงแห่งรัฐ หรือภัยพิบัติสาธารณะอันสำคัญ ก็สามารถกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปขึ้นใหม่ต่างจากที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรได้ตามสภาพการณ์แห่งความจำเป็น เห็นว่า ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นดังกล่าวและต้องกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปต่างจากที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรก็อาจกระทำได้แต่จะต้องกระทำโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเปลี่ยนแปลงกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปที่กำหนดไว้เดิม จะกระทำโดยมติของคณะกรรมการการเลือกตั้งเหมือนดังกรณีการกำหนดวันลงคะแนนเลือกตั้งใหม่เฉพาะในบางหน่วยเลือกตั้งหรือบางเขตเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๗๘ หรือมาตรา ๑๐๘ หาได้ไม่ ดังกรณีที่ได้เคยเกิดขึ้นมาก่อนแล้วในประเทศไทย เมื่อครั้งที่ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งวันเลือกตั้งทั่วไปที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๙ ในวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๔๙ ต้องถูกกำหนดขึ้นใหม่ตามพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๔๙ ที่ได้กำหนดให้มีวันเลือกตั้งทั่วไปขึ้นใหม่เป็นวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๙ เห็นว่า กรณีหากเกิดเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอย่างอื่นมาขัดขวางทำให้การจัดการเลือกตั้งทั่วไปตามกำหนดเดิมไม่อาจดำเนินการให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้ หรืออาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติ ความมั่นคงแห่งรัฐ หรือภัยพิบัติสาธารณะอันสำคัญ และต้องกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปต่างจากที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรก็อาจกระทำได้แต่จะต้องกระทำโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเปลี่ยนแปลงกำหนดวันลงคะแนนเลือกตั้งใหม่

ส่วนกรณีหากวันเลือกตั้งทั่วไปกำหนดแล้ว หักได้มีการเลือกตั้งทั่วไปเสร็จสิ้นไป การจะกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปอีกวันหนึ่ง เช่น กรณีจะกำหนดการเลือกตั้งทั่วไปสำหรับ ๒๘ เขตเลือกตั้งที่ไม่มีการเลือกตั้งเลย จะสามารถกระทำหรือไม่ เห็นว่า บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ วรรคสอง กำหนดโดยชัดแจ้งแล้วว่า วันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร จะกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปให้มีมากกว่าหนึ่งวันไม่ได้ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๕๗ วินิจฉัยไว้เฉพาะกรณีที่มีเหตุจำเป็นดังที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและการกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปต่างจากที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรก็อาจกระทำได้

ซึ่งเป็นกรณียังไม่ได้ดำเนินการจัดการเลือกตั้งทั่วไป และเป็นคนละกรณีกับการกำหนดวันลงคะแนนเลือกตั้งใหม่เฉพาะในบางหน่วยเลือกตั้งหรือบางเขตเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๗๘ หรือมาตรา ๑๐๘ เห็นว่า ในการจัดการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ นั้น มีเขตเลือกตั้งทั่วประเทศ ๓๗๕ เขตเลือกตั้งปรากฏว่ามีเขตเลือกตั้งที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้ง ๓๔๗ เขตเลือกตั้ง แต่ใน ๒๘ เขตเลือกตั้ง ไม่สามารถรับสมัครได้ จึงเป็นกรณีที่ประชาชนไม่มีโอกาสที่จะเลือกผู้แทนของตนได้อย่างแน่แท้ มิใช่เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่สามารถจัดการเลือกตั้งได้เพราะเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอื่นเกิดขึ้นในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ และเป็นกรณีที่ยังไม่มีจัดการเลือกตั้งทั่วไปใน ๒๘ เขตเลือกตั้งดังกล่าว ซึ่งหากมีการเลือกตั้งทั่วไปแล้วการจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปอีกวันหนึ่งย่อมเป็นกรณีที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ วรรคสอง เพราะเท่ากับว่าวันเลือกตั้งทั่วไปจะมี ๒ วัน ดังนั้น เมื่อกรณีเป็นที่แน่ชัดแล้วว่าจะต้องมีการกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปใน ๒๘ เขตเลือกตั้งขึ้นใหม่ มิฉะนั้นการจัดการเลือกตั้งได้ก็ไม่อาจสำเร็จได้ การจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวย่อมเกิดประเด็นปัญหาข้อกฎหมายไม่มีที่สิ้นสุด การจัดการเลือกตั้งไม่อาจบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและไม่มีแนวทางที่จะแก้ไขปัญหามาจัดการเลือกตั้งให้เสร็จสมบูรณ์ได้ เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เกิดจากมูลเหตุสำคัญคือการกำหนดวันเลือกตั้งตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ นั้นมีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เพราะย่อมเป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่า ช่วงเวลาดังกล่าวมีความขัดแย้งและความแตกแยกของชนในชาติมีการชุมนุมของกลุ่มมวลชน และคณะกรรมการประชาชนเพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กปปส.) และมีการขัดขวางการรับสมัครรับเลือกตั้ง เมื่อปัญหาดังกล่าวรุนแรงและไม่คลี่คลาย การจัดการเลือกตั้งภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ย่อมทำให้การจัดการการเลือกตั้งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ประกอบคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๕๗ ได้มีข้อท้วงติงถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นว่า หากมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปขึ้นใหม่จากวันเลือกตั้งทั่วไปเดิมที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร ก็สามารถกระทำได้โดยให้เป็นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันของนายกรัฐมนตรีและประธานกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย

จะต้องร่วมกันดำเนินการเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ และความเสียหายร้ายแรงมิให้เกิดแก่ประเทศชาติหรือประชาชนด้วยความสุจริตและถือประโยชน์ของประเทศชาติและสันติสุขของประชาชนเป็นสำคัญ หากมีเหตุที่จะนำไปสู่ความเสียหายร้ายแรงแก่ประเทศชาติหรือประชาชน อันเนื่องมาจากมาจากการจัดการเลือกตั้งทั่วไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการการเลือกตั้งก็ขอที่จะต้องแจ้งให้นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีทราบ เพื่อให้พิจารณาดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปขึ้นใหม่ ตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของนายกรัฐมนตรีและประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรที่จะต้องดำเนินการร่วมกัน

เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ยุติว่าหลังจากคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับทราบถึงคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๕๗ ให้เลื่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้ประชุมปรึกษาหารือกับฝ่ายรัฐบาลเพื่อขอให้นายกรัฐมนตรีออกประกาศพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปใหม่ แต่ฝ่ายนายกรัฐมนตรีไม่ยินยอมเลื่อน โดยที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจในการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดวันเลือกตั้งทั่วไปในกรณีเกิดจากการยุบสภาได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงต้องดำเนินการเลือกตั้งในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ต่อไปที่กรณีเป็นที่เห็นได้แน่ชัดว่ายังมีอีก ๒๘ เขตเลือกตั้งที่ไม่มีการรับสมัครและประชาชนไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ ทั้งเมื่อดำเนินการเลือกตั้งแล้วย่อมเป็นที่เห็นได้แน่ชัดว่าจะได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อไม่ครบจำนวนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๓ และจะก่อให้เกิดปัญหาด้านข้อกฎหมายไม่สิ้นสุด ดังนั้น เมื่อมีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ตามพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ ย่อมเกิดความไม่สุจริตและเที่ยงธรรมสมดังเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญได้ จึงเห็นว่า พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ มีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่สอง จะได้ว่าวินิจฉัยว่า การดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการรับสมัครรับเลือกตั้งขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๐ อันมีผลทำให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือไม่

เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่าในการรับสมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อที่ได้มีการรับสมัครระหว่างวันที่ ๒๓ - ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๖ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ทำหนังสือด่วนที่สุดถึงหัวหน้าพรรคการเมืองทุกพรรคว่า หากประสงค์จะยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่ไม่สามารถเข้าไปยังสถานที่รับสมัครได้ ให้ไปแจ้งความไว้เป็นหลักฐานก่อนเวลา ๘.๓๐ นาฬิกา ณ กองบังคับการปราบปรามหรือสถานีตำรวจนครบาลดินแดง เพื่อใช้เป็นหลักฐานว่าได้มาถึงสถานที่รับสมัครก่อนเวลา ๘.๓๐ นาฬิกาของวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๖ เพื่อให้ได้สิทธิในการจับสลากหมายเลขผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของพรรคนั้น ๆ และปรากฏว่ามีผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นตัวแทนพรรคการเมืองหลายพรรคไปแจ้งความลงบันทึกประจำวันไว้ ณ สถานที่ทั้งสองแห่ง ซึ่งไม่ใช่สถานที่รับสมัครรับเลือกตั้งตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้ทราบล่วงหน้าไว้ และผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นตัวแทนพรรคการเมืองหลายพรรคมิได้เดินทางไปยังที่รับสมัครรับเลือกตั้งที่ประกาศไว้โดยชอบด้วยกฎหมาย การดำเนินการที่พรรคการเมืองทั้งที่เดินทางไปยังที่รับสมัครและทั้งที่มีตัวแทนพรรคการเมืองไปลงบันทึกประจำวันไว้ ณ สถานีตำรวจหรือกองบังคับการปราบปรามโดยมิได้เดินทางไปยังสถานที่รับสมัครเลย จึงเป็นการเลือกปฏิบัติโดยให้ผู้ที่ไม่มีสิทธิได้จับสลากหมายเลขได้มีสิทธิในการจับสลากด้วยทั้งที่ตนมิได้ดำเนินการตามประกาศที่คณะกรรมการการเลือกตั้งออกประกาศกำหนดไว้โดยชอบ อันเป็นการกระทำขัดต่อหลักความเสมอภาคและขัดต่อหลักความเที่ยงธรรมตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้

กรณีตามที่กล่าวอ้างตามคำร้องจึงต้องพิจารณาว่า พรรคการเมืองที่ไม่สามารถเข้าไปยังสถานที่รับสมัครแต่กลับได้สิทธิในการจับสลากหมายเลขด้วย นั้น ได้ดำเนินการสมัครรับเลือกตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ ประกอบประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๖ หรือไม่ เห็นว่า การดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีหนังสือแจ้งทุกพรรคการเมืองให้ไปลงบันทึกประจำวันในกรณีที่มีเหตุขัดข้องทำให้ไม่สามารถเข้าไปยังสถานที่รับสมัครได้นั้น มิได้เป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงสถานที่รับสมัครตามที่ประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษาแต่อย่างใด หากแต่เป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาในกรณีเกิดเหตุขัดข้องที่ทำให้พรรคการเมือง

ไม่สามารถเข้าไปยังสถานที่รับสมัครเดิมตามที่มีการประกาศไว้ได้ ซึ่งการกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เป็นไปเพื่อให้พรรคการเมืองทุกพรรคที่ไม่สามารถเข้าไปยังสถานที่รับสมัครได้เพียงเพราะเหตุขัดข้องนั้น สามารถใช้สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งได้ตามเจตนารมณ์ทางการเมืองของตนโดยสมบูรณ์และเท่าเทียมกันกับ พรรคการเมืองที่สามารถเข้าไปยังสถานที่รับสมัครได้ อันเป็นการส่งเสริมให้เสรีภาพในการรวมกันจัดตั้ง พรรคการเมืองเพื่อสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญ บัญญัติรับรองไว้ในมาตรา ๖๕ เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง ดังนั้น เมื่อกรณีปรากฏว่า พรรคการเมืองที่ไม่สามารถเข้าไปยังสถานที่รับสมัครได้ ไม่ว่าจะกรณีใดที่เดินทางไปถึงแล้วแต่เข้าไป ยังสถานที่รับสมัครไม่ได้ หรือกรณีที่ไม่ได้เดินทางไปยังสถานที่รับสมัครเลยตั้งแต่แรก ได้รับทราบและ ดำเนินการตามมาตรการแก้ไขปัญหาคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสามารถยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครที่ พรรคการเมืองจัดทำขึ้นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งตามวันและเวลาที่กำหนด อันเป็นสาระสำคัญของ การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อได้เช่นเดียวกันกับพรรคการเมือง ที่สามารถเข้าไปยังสถานที่รับสมัครได้ กรณีจึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ใน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่ง สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๒ ประกอบประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๖ (๑) และมีผลทำให้ พรรคการเมืองนั้นมีสถานะเป็นพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อและมีสิทธิจับสลาก หมายเลขต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง และไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ แต่อย่างใด

สำหรับกรณีตามคำร้องกล่าวอ้างว่า การเปลี่ยนแปลงสถานที่รับสมัครในหลายเขตเลือกตั้ง โดยไม่มีการประกาศให้ทราบล่วงหน้าโดยเปิดเผยหลายครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำให้ผู้ที่ประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งบางรายไม่สามารถสมัครได้ รวมทั้งมีการอำนวยความสะดวก ในการรับสมัครให้แก่ผู้สมัครบางราย กระบวนการจัดการเลือกตั้งดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ ขัดต่อหลักความเสมอภาค และทำให้เกิดความไม่สุจริตและเที่ยงธรรมนั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๖ บัญญัติให้ผู้สมัครของแต่ละพรรคการเมืองที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง ยื่นใบสมัครต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งนั้น ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ประจำเขตเลือกตั้งกำหนด ภายในระยะเวลาการรับสมัคร โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศ ในราชกิจจานุเบกษากำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับหลักฐานการสมัครและวิธีการสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ได้อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติดังกล่าว กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับ หลักฐานการสมัครและวิธีการสมัครเลือกตั้งโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามประกาศคณะกรรมการ การเลือกตั้ง เรื่อง การรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๕๖ โดย (๒) กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งยื่นใบสมัครพร้อมเอกสารประกอบตามที่กำหนดต่อผู้อำนวยการ การเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งนั้นตั้งแต่วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๖ ถึงวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๗ ระหว่างเวลา ๐๘.๓๐ นาฬิกา ถึง ๑๖.๓๐ นาฬิกา ณ สถานที่ที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งกำหนด ทั้งนี้ ในส่วนของการประกาศสถานที่รับสมัครเลือกตั้งนั้น ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๗๑ กำหนดว่า เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ประกาศกำหนดวันรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ตามแบบ ส.ส. ๑๕ แล้ว ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งประกาศการรับสมัครรับเลือกตั้ง และสถานที่สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งให้ประชาชนทราบ ตามแบบ ส.ส. ๑๖ และ จัดส่งประกาศให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ปลัดเทศบาล และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อปิดประกาศดังกล่าวไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาล และที่ทำการ องค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงสถานที่รับสมัครในหลายเขตเลือกตั้ง โดยไม่มีการประกาศให้ทราบล่วงหน้าโดยเปิดเผยหลายครั้ง รวมทั้งมีการอำนวยความสะดวกในการรับสมัคร ให้แก่ผู้สมัครบางราย ย่อมมีผลทำให้ผู้ที่ประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งดังกล่าวไม่ทราบและ ไม่สามารถเดินทางไปยังสถานที่รับสมัครได้อย่างถูกต้องเป็นการตัดสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งของประชาชน และมีผลเป็นการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งดังกล่าว การสมัครรับเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งที่เกิดปัญหาดังกล่าวนั้นจึงไม่ชอบด้วยระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๗๑ และเป็นการดำเนินการจัดการเลือกตั้งที่ไม่เป็นไปโดยสุจริต

และเที่ยงธรรมตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เหตุดังกล่าว ก็มีผลเฉพาะเขตเลือกตั้งนั้นเท่านั้นไม่มีผลกระทบต่อกระทำการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นโดยสมบูรณ์และชอบด้วยกฎหมายในเขตเลือกตั้งอื่นแต่อย่างใดอันจะทำให้การเลือกตั้งเป็นอันเสียไปทั้งหมด

ประเด็นที่สาม จะได้วินิจฉัยว่า การดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จัดให้มีการนับคะแนนเลือกตั้งในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง (๑) และมาตรา ๙๓ วรรคสอง หรือไม่

เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่า ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ได้มีการนับคะแนนเลือกตั้งในวันดังกล่าวเป็นเวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา โดยมีการนับคะแนนโดยเปิดเผยต่อหน้าประชาชนที่เข้าไปสังเกตการณ์การนับคะแนน ผลของการนับคะแนนย่อมเปิดเผยอย่างไม่เป็นทางการแล้ว แม้ยังไม่สามารถประกาศผลการเลือกตั้งได้อย่างเป็นทางการ การนับคะแนนจึงได้ดำเนินการไปเสร็จสิ้นแล้ว ต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งทั่วไปในหน่วยเลือกตั้งทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและในเขตจังหวัดอื่น ๆ ที่เกิดความวุ่นวายจนไม่อาจลงคะแนนเลือกตั้งในวันดังกล่าวได้โดยกำหนดให้มีการลงคะแนนในวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๗ นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเลือกตั้งล่วงหน้าในเขตเลือกตั้งและการเลือกตั้งล่วงหน้านอกเขตเลือกตั้งใหม่เป็นวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๗ เมื่อปรากฏว่ามีผู้ทราบผลคะแนนในการเลือกตั้งวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ แล้ว การเลือกตั้งหรือการลงคะแนนที่จัดขึ้นหลังวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ จะขัดต่อหลักการลงคะแนนโดยลับ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๓ หรือไม่ เห็นว่า หลักการเลือกตั้งโดยลับ คือ จะต้องดำเนินการเลือกตั้งโดยไม่ให้ผู้ใดทราบได้เลยว่าผู้ลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งแต่ละคนตัดสินใจเลือกใคร แม้ว่าตัวผู้เลือกเองจะไม่ประสงค์ให้การเลือกของตนเป็นความลับ ก็ไม่อาจปฏิเสธหลักนี้ได้ และต้องดำเนินการเลือกตั้งไปตามข้อบังคับทั้งหลายที่ออกมาเพื่อรักษาความลับของการเลือกตั้งทุกประการ ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจได้ว่าผู้เลือกตั้งปลอดภัยจากการถูกข่มขู่ ซึ่งอาจมีภายหลังการเลือกตั้งได้ จากหลักดังกล่าวนี้ เห็นว่า การเลือกตั้งโดยลับตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๓ วรรคสอง เป็นเพียงการกำหนดวิธีการลงคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้เป็นโดยลับ เพื่อไม่ให้ผู้ใดทราบได้ว่าผู้ลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งแต่ละคนตัดสินใจเลือกอย่างไร เพื่อคุ้มครองผู้ลงคะแนนออกเสียงเลือกตั้งเอง จากข้อเท็จจริงในข้างต้น เห็นว่า แม้จะปรากฏว่าผู้ที่ลงคะแนนเลือกตั้งในภายหลังจะทราบผลคะแนนในเขตเลือกตั้งที่มีการนับคะแนนไปแล้ว

ก็ไม่ขัดต่อหลักการลงคะแนนโดยลับเพราะมิใช่กรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่จะทำให้ทราบได้ว่าผู้ลงคะแนนเลือกตั้งแต่ละคนนั้นลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครคนใด หรือพรรคการเมืองใด การลงคะแนนเลือกตั้งภายหลังจากวันลงคะแนนเลือกตั้งในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ จึงไม่ขัดต่อหลักการลงคะแนนโดยลับตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๓ วรรคสอง ดังนั้น การดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จัดให้มีการนับคะแนนเลือกตั้งในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง (๑)

ประเด็นที่สี่ จะได้ว่าวินิจฉัยว่า การดำเนินการของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จัดให้มีการนับคะแนนเลือกตั้งในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ทำให้การลงคะแนนเลือกตั้งในภายหลังเกิดผลตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๒ วรรคสอง และก่อให้เกิดการตัดสิทธิเลือกตั้งของประชาชนที่ลงคะแนนเลือกตั้งในภายหลังหรือไม่

เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องปรากฏว่า ในการจัดการเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งและการลงคะแนนเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้งปรากฏว่าหน่วยเลือกตั้งหลายหน่วยเกิดความวุ่นวายจนไม่สามารถจัดให้มีการเลือกตั้งในวันที่กำหนดได้ซึ่งต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งและการลงคะแนนเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้งใหม่ เป็นวันที่ ๒๐ และวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๗ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ในส่วนที่ ๙ ว่าด้วยการลงคะแนนเลือกตั้งนอกเขตเลือกตั้งได้กำหนดให้มีการจัดให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งและลงคะแนนเลือกตั้งนอกราชอาณาจักรได้ แต่จะต้องนำบัตรเลือกตั้งดังกล่าวมานับรวมในวันเลือกตั้ง หลักการดังกล่าวนี้ส่งผลให้การเลือกตั้งที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดขึ้นในครั้งหลังนี้เป็นอันไร้ผลเพราะถือเป็นบัตรที่ส่งมาถึงสถานที่นับคะแนนของเขตเลือกตั้งหลังจากเริ่มนับคะแนนแล้วตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๒ วรรคสอง เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงในเรื่องนี้แล้ว เห็นว่าการเลือกตั้งในครั้งหลังยังไม่เกิดขึ้น จึงยังไม่มีมูลกรณีเพียงพอที่จะพิจารณาว่าการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งในครั้งหลังนี้จะทำให้บัตรเลือกตั้งในครั้งหลังนี้เป็นบัตรเสียตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๒ วรรคสอง หรือไม่ ประกอบกับกรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่

เกิดขึ้นเฉพาะเขตเลือกตั้งที่มีปัญหาเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อการดำเนินการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นโดยสมบูรณ์ และขอด้วยกฎหมายในเขตเลือกตั้งอื่นแต่อย่างใด

ประเด็นที่ห้า จะได้วินิจฉัยว่า การที่นายกรัฐมนตรี ในฐานะผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้ออกประกาศ สถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในท้องที่กรุงเทพมหานครและพื้นที่ใกล้เคียง โดยใช้อำนาจ ตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นการละเลยต่อหน้าที่ของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง อันขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง (๒) หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า คำว่า “สถานการณ์ฉุกเฉิน” หมายความว่า สถานการณ์อันกระทบหรือ อาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรืออาจทำให้ประเทศ หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน หรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ตามประมวลกฎหมายอาญา การรบหรือการสงคราม ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการเร่งด่วนเพื่อรักษาไว้ ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต ผลประโยชน์ของชาติ การปฏิบัติตามกฎหมาย ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความสงบเรียบร้อยหรือประโยชน์ส่วนรวม หรือการป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาความเสียหายจากภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาอย่างฉุกเฉินและร้ายแรง เมื่อฝ่ายบริหารเห็นว่าสถานการณ์บ้านเมืองในช่วงเวลานั้นเป็นสถานการณ์ฉุกเฉินและนายกรัฐมนตรี เห็นสมควรใช้กำลังเจ้าหน้าที่ทั้งตำรวจ ทหาร เข้าแก้ไขปราบปราม นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบ ของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อบังคับใช้ทั่วราชอาณาจักร หรือในบางเขต บางท้องที่ได้ตามความจำเป็น โดยช่วงเวลาของการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นแล้วแต่นายกรัฐมนตรี กำหนดแต่ไม่เกินสามเดือน หากจำเป็นให้ขยายเวลาราวละไม่เกินสามเดือน โดยคณะรัฐมนตรีเห็นชอบด้วย และเมื่อได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแล้วนายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนดเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ของบ้านเมือง แม้คณะรัฐมนตรีจะพ้นจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๐ วรรคหนึ่ง (๒) แล้วก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๑ ได้บัญญัติให้รัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ โดยคณะรัฐมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ได้เท่าที่จำเป็น ภายใต้อำนาจที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ตามมาตรา ๑๘๑ วรรคหนึ่ง (๑) - (๔) เท่านั้น เมื่อฝ่ายบริหาร และนายกรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้าฝ่ายบริหารเห็นว่าการชุมนุมประท้วงและเรียกร้องให้

นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่งที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายบ้านเมือง ฝ่ายบริหารซึ่งมีหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง จึงต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินร้ายแรงเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๗ ดังนั้น การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินของนายกรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่โดยมีคณะรัฐมนตรีปฏิบัติหน้าที่ให้ความเห็นชอบ จึงถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่เท่าที่จำเป็น ภายใต้เงื่อนไขดังที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๑ วรรคหนึ่ง (๑)-(๔) และไม่ส่งผลกระทบต่อความเสมอภาคและโอกาสที่เทียบกันของพรรคการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมืองต่าง ๆ แต่อย่างใด

ส่วนประเด็นที่ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุม สอดส่อง ป้องกันมิให้เกิดความไม่เสมอภาคและความได้เปรียบเสียเปรียบกันในระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองต่าง ๆ ละเลยไม่ทำหน้าที่สั่งห้ามหรือออกประกาศเพื่อกำหนดการใช้อำนาจในการควบคุมสถานการณ์ฉุกเฉิน นั้น เห็นว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในหมวด ๑๑ ส่วนที่ ๑ ซึ่งเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายในการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ถ้าผู้ร้องเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งปล่อยปละละเลยให้มีการใช้อำนาจรัฐที่ก่อให้เกิดความได้เปรียบของผู้สมัครรับเลือกตั้งก็ชอบที่จะไปดำเนินการฟ้องร้องตามกระบวนการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งการประกาศใช้สถานการณ์ฉุกเฉินเป็นการกระทำของฝ่ายรัฐบาลมิได้เกิดจากการกระทำหรือการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมิใช่เรื่องที่อยู่ในอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่รับไว้พิจารณาวินิจฉัย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เห็นว่า เมื่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ มิได้กระทำเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ วรรคสอง มีผลให้การเลือกตั้งในวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ มิชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

นายบุญส่ง กุลบุปผา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ